

банківських установ.

Література:

1. Кириченко О.А. Банківський менеджмент: навч. посіб. / О.А. Кириченко, І.В. Гіленко, С.Л. Роголь та ін.; за ред. О.А. Кириченка. – К.: Знання–Прес, 2002.
2. Арбузов С.Г. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. – 504 с.
3. Некрасова В.В. Формування кредитного портфеля банку в сучасних умовах: [Електронний ресурс] / В.В. Некрасова // Науково-технічна бібліотека Харківського національного економічного університету: Електронний архів. – 2012. — Режим доступу до журн.: <http://www.repository.hneu.edu.ua/>
4. Гаркуша Ю. Теоретичні та методичні підходи до оцінювання фінансової стабільності банківської системи/ Ю. Гаркуша, В. Коваленко // Вісник НБУ. – 2013. – №9. – С. 35–40.

Ніколаєв Ю.О.

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

Афієнко А.Ю.

студентка 3 курсу напряму підготовки «Бухгалтерський облік»
*Коледж економіки та соціальної роботи
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*

ІДЕНТИФІКАЦІЯ КРИЗИ НА РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

Складні умови ринкових трансформацій, кризові явища в економіці України та світова фінансово-економічна криза завдали суттєвого негативного впливу на вітчизняний ринок страхових послуг. Водночас вони виявили низку невирішених питань теоретичного, методичного та прикладного характеру в його функціонуванні. Криза поглибила сучасні проблеми, що пов'язані із недосконалістю законодавства зі страхування, низькою інституційною спроможністю і статусом регулятора, відсутністю у нього дієвого механізму щодо недопущення демпінгової політики, проявів шахрайства і тінізації ринку страхових послуг та ринку перестраховування. Під впливом кризи відбулося різке скорочення розмірів активів страховиків, зниження показників ліквідності та платоспроможності нижче рівня регуляторних вимог. Криза виявила, що рівень фінансової стійкості вітчизняних страховиків недостатній, щоб протистояти її негативному впливу, та загострила потребу у розв'язанні застарілих та низки нових, невирішених проблем ринку страхових послуг.

Ідентифікація економічної сутності страхової послуги виявила необхідність удосконалити визначення цього поняття. Так, С. Єфімов [1, с. 273]

визначає страхову послугу як перелік видів договорів страхування, за якими працює певний страховик. Б. Грищенко [2] вважає, що прелімінарою є страхова послуга, похідною від неї – страховий продукт, хоча, на нашу думку, з цим не можна погодитись. Т. Яворська [3, с. 37] пропонує визначати страхову послугу як „кінцевий результат діяльності страхової компанії щодо задоволення потреб клієнтів, пов’язаних із захистом їх майнових та особистих інтересів”. На підставі аналізу наукового доробку вітчизняних і зарубіжних науковців у галузі методологічного підходу до визначення поняття „страхова послуга”, пропонуємо його авторське визначення: страхова послуга – це специфічна фінансова послуга, яка пропонується на страховому ринку страховиком з метою страхового захисту майнових та особистих прав споживачів цих послуг.

Метою дослідження є аналіз основних показників, що характеризують ефективність діяльності ринку страхових послуг України, а також визначення основних індикаторів поточної кризи ринку.

Проведений нами аналіз основних показників, що характеризують ефективність діяльності ринку страхових послуг, дозволив виокремити систему основних індикаторів кризи ринку, яка, на нашу думку, складається із таких показників: темпу приросту валових страхових премій ($T_{в.стр.пр.}$), темпу приросту кількості укладених договорів ($T_{укл.д.}$), рівнів валових виплат ($P_{в.стр.в.}$), темпів приросту сплачених статутних фондів ($T_{ст.кап.}$) і сформованих страхових резервів ($T_{ст.рез.}$), частки перестрашування у структурі валових страхових премій ($Ч_{п.стр.пр.}$), частки валових страхових премій у структурі ВВП ($Ч_{пр.ввп.}$).

У чисельнику формули розрахунку коефіцієнта ефективності функціонування ринку страхових послуг поставимо показники індикаторів із знаком (+), тобто ті, підвищення яких має прямо пропорційну залежність і характеризує позитивну динаміку функціонування ринку страхових послуг. У знаменнику цієї формули розташовані показники із знаком (–), збільшення яких має зворотно пропорційну залежність та негативний характер. Даний коефіцієнт пропонуємо розраховувати за формулою (1):

$$K_{\text{ефект.р}} = \frac{T_{в.стр.п} \times T_{укл.д} \times T_{стр.р} \times T_{ст.кап} \times \exp\{Ч_{пр.ВВП}\}}{\exp\{P_{в.стр.в}\} \times \exp\{Ч_{п.стр.пр}\}} \quad (1)$$

де $\exp\{a\} = e^a$.

Розраховані нами на основі вихідних даних джерела [4] показники порівняльних коефіцієнтів ефективності функціонування ринку страхових послуг (K) мають такі значення:

$K_{1999} = 1,922$; $K_{2000} = 3,42$; $K_{2001} = 1,0275$; $K_{2002} = 4,0290$; $K_{2003} = 5,0380$;

$K_{2004} = 4,1489$; $K_{2005} = 0,27770$; $K_{2006} = 0,45839$; $K_{2007} = 1,564$;

$K_{2008} = 1,26964$; $K_{2009} = 0,415$; $K_{2010} = 0,7125$.

Аналіз отриманого ряду порівняльних коефіцієнтів підтверджує наявність періодів ефективного розвитку ринку страхових послуг (2003 рік – $K_{2003} = 5,0380$ та 2004 рік – $K_{2004} = 4,1489$) і кризових періодів (2005 рік – $K_{2005} = 0,27770$ та 2009 рік – $K_{2009} = 0,415$). Тобто, чим вище значення

порівняльного коефіцієнта, тим більше фінансово стабільний ринок.

Порівняльний аналіз динаміки основних показників діяльності вітчизняного ринку страхових послуг сприяв виокремленню нами системи показників, що характеризують ефективність функціонування ринку та визначенню індикаторів кризи, на основі яких за допомогою розробленого математичного апарату розрахований коефіцієнт стабільного розвитку ринку, його порогове значення (1,395) та значення критичного коефіцієнта (0,5), який характеризує можливість настання кризи на ринку. Нами доведено, що теперішня криза вітчизняного ринку страхових послуг пов'язана не тільки із впливом сучасної світової фінансово-економічної кризи, але й з суттєвими проблемами внутрішнього характеру. Проведений нами структурний аналіз вітчизняного ринку страхових послуг довів його деформованість і наявність диспропорцій, що значно вплинули на платоспроможність, фінансову стійкість і конкурентоспроможність страхового сектору в умовах фінансово-економічної кризи. Застосування запропонованої нами методики ідентифікації кризи на ринку страхових послуг дозволяє шляхом розробки антикризових заходів мінімізувати негативні прояви кризи.

Література:

1. Ефимов С. Л. Деловая практика страхового агента и брокера / С.Л. Ефимов. – М. : Страховой полис, ЮНИТИ, 2014. – 273 с.
2. Грищенко Б. В. К вопросу формирования страхового продукта. [Электронный ресурс] / Б. Грищенко. – Режим доступа: <http://es.asu.ru/lib/formю.strakh.pdf>.
3. Яворська Т. В. Страхові послуги: навч. посіб. / Т. В. Яворська. – К. : Знання, 2014. – 350 с.
4. Суслов В. Підсумки діяльності страхового ринку за 2008 рік. Проблеми, перспективи та нові напрямки державного регулювання страхової діяльності на 2009 рік. [Електронний ресурс] / В. Суслов. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua>.

Николаев Ю.О.

кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента и математического моделирования рыночных процессов

Макар Д.Р.

студентка 4 курса направления подготовки «Финансы и кредит»
Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова

РЕАЛИЗАЦИЯ КОНТРОЛЬНОЙ ФУНКЦИИ ФИНАНСОВ В СИСТЕМЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЯ

Существует необходимость решения комплекса научно-практических задач по реформированию системы управления государственными и